

Frank Seberechts, *Tussen Schelde en Wolchow. Vlaanderen en het Oostfront*, Brussel-Antwerpen, Globe & Perspectief Uitgaven, 2002, 199 pp., ill., € 22,50, ISBN 90-5466-770-2.

De Tweede Wereldoorlog blijft belangstelling wekken bij allerlei leeftijdsgroepen, getuige de talrijke documentaire series die er door de televisie, bij ons zoals elders, aan worden gewijd. Luidens het boekomslag begeleidde de historicus dr. Frank Seberechts de chatsessies over dit onderwerp naar aanleiding van de uitzendingen op Canvas. Zijn boek wordt geïllustreerd door Canvas, “*met dank aan het ADVN*”, het Archief- en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme waaraan Seberechts als wetenschappelijke medewerker is verbonden.

Zodra Duitsland in de lente van 1940 Denemarken, Noorwegen en de huidige Beneluxlanden onder de voet gelopen had, rekruteerde het daar soldaten voor de Waffen-SS. Die moesten niet alleen kunnen strijden tegen het perfide Albion. Ze werden vooral geschoold en gestaald tot een nazi-elite die nadien zou worden ingezet in eigen streek, als kaderleden om er de Duitse overheersing te bestendigen en het nieuwe regime radicaler door te voeren dan in oorlogstijd kon gebeuren. Ook in ons land was er nogal wat toeloop van kandidaten, maar door de strenge selectie werd er slechts een aantal honderden aanvaard en opgeleid. Minder hoge eisen werden gesteld in allerlei andere formaties aan degenen die in gewapende dienst van de bezetter wilden treden: vrachtwagenchauffeurs in het National Sozialistisches Kraftfahrer Korps (NSKK), leden van de Fabriekswacht en de Vlaamse Wacht.

Het Vlaams Nationaal Verbond (VNV), waarin zich vanaf 1933 de meeste antidemocratische en anti-Belgische nationalisten verenigd hadden, had gehoopt dat het in de Nieuwe Orde de macht zou krijgen. Het was bereid om over te schakelen op het nationaal-socialisme, temeer omdat het zag dat in de SS een concurrent in het leven geroepen werd die onvoorwaardelijk en volledig wilde opgaan in het Groot-Germaanse Rijk. In een vergeefse poging om die concurrent uit te schakelen, ging het VNV in de lente van 1941 over tot de werving van manschappen, niet alleen voor de drie genoemde hulpkorpsen, maar ook voor de Waffen-SS zelf. Het zegde dat de Vlamingen hun plaats moesten verdienen in het nieuwe Europa. Zoals te verwachten was, boden er zich weinig Vlaams-nationalisten aan om in de Waffen-SS te vechten tegen Engeland. Integendeel groeide er in de schoot van het VNV wrevel tegen deze platte verduitsingspraktijk.

In die situatie kwam de Duitse inval in de Sovjet-Unie, op 21 juni 1941, als een bevrijdende oplossing. Nu kon de dienstname in het Duitse leger worden voorgesteld als een strijd ‘Voor Outer en Heerd’. Want sinds het begin van de Spaanse burgeroorlog in 1936 was het goddeloze bolsjewisme de kop van jut, in het VNV en zijn toenmalige bondgenoot Rex nog méér dan in het geheel van de conservatieve wereld en de katholieke kerk. Bovendien hoopte het VNV nu een

Vlaams Legioen te kunnen opstellen, waarvan het zelf de politieke leiding zou hebben in de plaats van de SS. Het kreeg beloften in die zin en startte een nieuwe wervingscampagne. Het bleef voortgaan met werven hoewel het al vanaf augustus 1941 wist dat die beloften niet gehouden werden en dat de verduitsing van de rekruten, als onderdeel van hun nazificering, werd voortgezet. De meerderheid van de Vlaamse Oostfronters bestond niet uit nationalisten, al werd dat in de propaganda van toen en later wel zo voorgesteld.

De politieke geschiedenis van het Vlaams-nationalistisch Oostfrontverhaal werd door Bruno De Wever in 1984 geschreven in zijn boek *Oostfronters*, en in een breed kader geplaatst in zijn *Greep naar de macht... Het VNV 1933-1945* van 1994. Seberechts heeft dit niet willen 'herkauwen', schrijft hij, zomin als een overzicht brengen van de militaire acties, of baanbrekend onderzoekswerk verrichten. Hem ging het erom een beeld op te hangen van de Oostfrontstrijders en hun omgeving, aan de hand van interviews, brieven, dagboeken en andere persoonlijke documenten. Hij kon daarbij gebruikmaken van belangrijke, nog ongepubliceerde gegevens uit privépapieren die in het ADVN bewaard worden. Wel is het verwonderlijk dat hij is voorbijgegaan aan het heel rijke boek van Willy Massin, *Limburgers in het Vlaams Legioen en de Waffen-SS* uit 1991, waarin gegevens zijn verwerkt uit ongeveer zeshonderd dossiers van het auditoraat-generaal.

Ook lijkt Seberechts geen onderscheid te maken tussen vertrouwelijke brieven van destijds, en propagandistische voorstellingen van toen of later. Hij citeert een brief van Jan Verleysen, van 10 februari 1942: *"Die Russen zijn iets enigszins wanneer ze aanvallen. Met honderden komen ze afgestormd al roepende "Hoeree, hoeree! Germanski kapoet! Hoeree!" Bukken of kruipen kennen ze niet, ze lopen steeds rechtop. Ge kunt u wel inbeelden dat wij met onze machine-geweren de Russen eenvoudig wegmaaien."* Wie naar de voetnoot kijkt, merkt dat deze dwaze propaganda komt uit het VNV-weekblad voor Limburg *De Toekomst*, van 7 maart 1942.

Seberechts' verhaal is noch verheerlijkend, noch ontluisterend bedoeld. Hij verzwijgt niet dat de eerste Vlaamse Oostfronters deelnamen aan de gruwelijke partizanenoorlog, waarin soms elke mannelijke burger die werd aangetroffen, moest neergeschoten worden. Maar in zijn boek vinden we geen beoordelingen zoals hij er wel gegeven heeft in een interview in de krant *De Standaard* van 1 juni 2002: *"Ten tweede vind ik de verantwoordelijkheid van de Vlaamse leiding ontzettend groot. De Vlaamse leiders zijn er in verhouding tot de gewone vrijwilligers, zeg maar de kleine garnalen, te goedkoop vanafgekomen"*, ze hebben ten onrechte van de slachtoffermythe geprofiteerd.

Al ontbreekt er bij de illustraties een kaart om Wolchow en vele andere aardrijkskundige namen te situeren, dit weinig synthetisch werk zal, juist door zijn anekdotisch karakter, heel wat lezers bevredigen. Het is ook keurig geschreven en fraai uitgegeven. [LODE WILS]